

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهی دکترای جراحی دندانپزشکی

عنوان:

شناسایی و اولویت‌بندی مداخلات و سیاست‌های جمعیتی مبتنی بر کاهش
پوسیدگی در کودکان و نوجوانان: مطالعه‌ی مروری نظام‌مند

اساتید راهنما

دکتر مهدی رهبر

دکتر حامد زندیان

نگارش

سیامک حسن زاده

تعهد اصالت پایان نامه

اینجانب سیامک حسن زاده دانش آموخته رشته دندانپزشکی مقطع دکتری حرفه‌ای به شماره دانشجویی گواهی می‌نمایم این پایان نامه تحت عنوان " شناسایی و اولویت‌بندی مداخلات و سیاست‌های جمعیتی مبتنی بر کاهش پوسیدگی در کودکان و نوجوانان : مطالعه‌ی مروری نظام- مند" به راهنمایی اساتید محترم دکتر مهدی رهبر و دکتر حامد زندیان به طور کامل اصل و بدون هرگونه سرقت علمی/ادبی بر اساس تعریف^۱ Plagiarism نگارش شده است و تمام یا قسمتی از آن توسط فرد دیگری در پایان نامه یا مراکز علمی دیگر ارائه نشده است. در ضمن اینجانب از مقررات مربوط به عدم رعایت صداقت در ارائه پایان نامه که منجر به مردود شدن و ارجاع به شورای پژوهشی دانشکده می‌شود، اطلاع کافی دارم.

تاریخ و امضاء دانشجو

بدین وسیله اصالت (Originality) و صحت نتایج این پایان نامه مورد تأیید اینجانبان دکتر مهدی رهبر و دکتر حامد زندیان اساتید راهنما می‌باشد.

تاریخ و امضاء استاد راهنمای اول

تاریخ و امضاء استاد راهنمای دو

---

^۱ Plagiarism یا سرقت علمی/ ادبی عبارت است از استفاده از تمامی یا قسمتی از مطالب یا ایده‌های منتشر شده یا منتشر نشده فرد یا افراد دیگر بدون ذکر منبع به طور مناسب یا کسب اجازه در موارد ضروری.

سوگندنامه

بسم الله الرحمن الرحيم

اکنون که با عنایات و الطاف بیکران الهی دوره‌ی دکتری دندانپزشکی را با موفقیت به پایان رسانده‌ام و مسئولیت خدمت به خلق را بر عهده گرفته‌ام در پیشگاه قرآن کریم به خداوند قادر متعال که دانای آشکار و نهان است، و نامش آرامش دل‌های خردمندان و یادش شفای آلام دردمندان، سوگند یاد می‌کنم که همواره حدود الهی و احکام مقدس دینی را محترم شمارم. از تضییع حقوق بیماران بهره‌یزم و سلامت و بهبود آنان را بر منافع مادی و امیال نفسانی خود مقدم دارم، در معاینه و معالجه، حریم عفاف را رعایت کنم و اسرار بیماران خود جز به ضرورت شرعی و قانونی فاش نسازم. خود را نسبت به حفظ قداست حرفه‌ی پزشکی و حرمت همکاران متعهد بدانم و از آلودگی به اموری که با پرهیزکاری و شرافت و اخلاق پزشکی منافات دارد اجتناب ورزم، همواره برای ارتقاء دانش پزشکی خویش تلاش کنم و از دخالت دراموری که آگاهی و مهارت لازم را در آن ندارم خودداری نمایم. در امر بهداشت، اعتلا فرهنگ و آگاهی‌های عمومی تلاش نمایم و تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جامعه را مسئولیت اساسی خویش بدانم.

این پایان نامه را ضمن تشکر و سپاس
بیکران و در کمال افتخار و امتنان تقدیم
می‌نمایم به:

محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به پاس
همه‌ی تلاش‌های محبت‌آمیز در دوران
های مختلف زندگی‌ام و اینکه با مهربانی
چگونه زیستن را به من آموخته‌اند.

و روح دوست بزرگوار و دانشمند محسن
صداقت عزیزم

از اساتید گرامی دکتر مهدی رهبر و دکتر حامد
زندیان به دلیل یاری‌ها و راهنمایی‌هایشان که

بسیاری از سختی‌ها را برایم آسان‌تر نمودند،
کمال تشکر و قدردانی را دارم.

شناسایی و اولویت‌بندی مداخلات و سیاست‌های جمعیتی مبتنی بر کاهش پوسیدگی در کودکان و

نوجوانان: مطالعه‌ی مروری نظام‌مند

چکیده

مقدمه: پوسیدگی دندان، یکی از شایع‌ترین بیماری‌های مزمن در سراسر جهان است. نابرابری اقتصادی اجتماعی در استفاده از خدمات سلامت دهان، به‌ویژه در پوسیدگی دندان، چالشی برای ارتقاء سلامت است. با ارائه‌ی سیاست‌های لازم، مداخلات مختلفی برای کاهش پوسیدگی صورت گرفته است. این مطالعه با هدف شناسایی و اولویت‌بندی مداخلات و سیاست‌های جمعیتی مبتنی بر کاهش پوسیدگی در کودکان و نوجوانان به‌صورت مرور نظام‌مند انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: انجام این مطالعه، شامل چهار مرحله‌ی استراتژی جستجو، انتخاب مطالعات و بررسی سیستماتیک آن‌ها، بررسی معیارهای ورود و خروج و آنالیز آماری داده‌ها بود. جستجو با استفاده از کلید واژه‌های مرتبط انگلیسی در پایگاه‌های داده‌ی MEDLINE/ PubMed Web of Science، Scopus، SID بین سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۲۲ صورت گرفت.

یافته‌ها: از میان تمامی مطالعات بررسی شده، ۹۱۱ مورد از مطالعات، مداخلات و سیاست‌های کاهش پوسیدگی را گزارش کردند که بعد از شناسایی، غربالگری و گزینش درنهایت ۲۲ مطالعه بر اساس اهداف پژوهش و معیار پریزما مورد بررسی قرار گرفت. کیفیت انتشارات خوب، متوسط و ضعیف بود. در مطالعات منتخب نهایی، سیاست‌ها و مداخلات مربوطه شامل مداخلات مبتنی بر جمعیت با تجویز فلوراید و آموزش سلامت دهان و دندان، مداخله مبتنی بر ارتقاء رفتارهای بهداشتی نظیر مسواک زدن، مداخلات مبتنی بر مدارس و برنامه‌های آموزش درسی، مداخلات مبتنی بر تغذیه و مکمل‌های غذایی، مداخلات مبتنی بر نوآوری و آموزش بهداشت دهان و دندان بود.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه نشان داد، از بین سیاست‌ها و مداخلات مربوط به کاهش پوسیدگی دندانی، آموزش بهداشت دهان و دندان، به‌عنوان یک فاکتور مناسب، برای طراحی و اجرای مداخلات و سیاست‌های سلامت دهان و دندان بکار می‌رود. این آموزش در مدارس اثرگذاری بالاتری را نشان داد. مداخلات مبتنی بر مدل‌های آموزشی در نیل به اهداف خود در جهت آموزش به جامعه و تغییر رفتار، کارآیی و تاثیر بیشتری را نشان داده‌اند.

کلمات کلیدی: پوسیدگی، مداخلات، سیاست‌ها، کودکان و نوجوانان، مرور نظام‌مند

فصل اول : معرفی پژوهش

۱-۱. مقدمه و بیان مساله	۱.....
۲-۱. اهداف پژوهش	۴.....
۳-۱. هدف کلی	۴.....
۴-۱. اهداف اختصاصی	۵.....
۵-۱. اهداف کاربردی	۵.....
۶-۱. فرضیه‌های پژوهشی	۶.....
۷-۱. تعریف واژه‌ها	۶.....

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش

۱-۲. مقدمه	۸.....
۲-۲. مبانی نظری پژوهش	۸.....
۱-۲-۲. پوسیدگی	۸.....
۲-۲-۲. پوسیدگی در کودکان	۱۵.....
۳-۲-۲. سیاست‌ها و مداخلات	۲۲.....
۳-۲. مروری بر پیشینه‌ی پژوهش	۲۴.....
۱-۳-۲. مروری بر پیشینه‌ی پژوهش در ایران	۲۴.....
۲-۳-۲. مروری بر پیشینه‌ی پژوهش در خارج	۲۵.....
۳-۳-۲. جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش	۲۹.....

فصل سوم: مواد و روش‌ها

۱-۳. نوع مطالعه و روش پژوهش	۳۱.....
۲-۳. جامعه‌ی آماری پژوهش	۳۱.....
۳-۳. معیار ورود و خروج مطالعه	۳۱.....
۴-۳. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری	۳۲.....
۵-۳. ابزار و روش گردآوری داده‌ها	۳۲.....
۶-۳. تجزیه و تحلیل آماری	۳۴.....
۷-۳. متغیرهای پژوهش	۳۴.....

۳۴ ..... ۸-۳. جدول متغیرها

۳۵ ..... ۹-۳. ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

۳۷ ..... ۱-۴. مقدمه

۳۷ ..... ۲-۴. نتایج حاصل از راهبردهای جستجو

۴۰ ..... ۴-۲-۱. فرایند انتخاب مقالات بر اساس معیار پریزما

۴۰ ..... ۴-۲-۲. مشخصات مقالات وارد شده به مطالعه

۵۱ ..... ۴-۲-۳. خلاصه‌ی یافته‌ها

فصل پنجم: بحث

۵۳ ..... ۱-۵. بحث

۵۹ ..... ۲-۵. محدودیت‌ها

۶۰ ..... ۳-۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۶۱ ..... ۴-۵. پیشنهادات

۶۲ ..... منابع

فهرست جداول

جدول	۱-۲:	نمونه‌هایی	از	متغیرهای	ارزیابی	خطر	پوسیدگی
فردی.....	۱۰						
جدول	۱-۳:	معیارهای	واجد	شرایط	بودن	در	قالب
PICO.....	۳۲						
جدول	۲-۳:						جدول
متغیرها.....	۳۴						
جدول	۱-۴:	راهبرد جستجوی	منابع	به منظور	بررسی	راهکارهای	کنترل و کاهش
دندان.....	۳۸						پوسیدگی
جدول	۲-۴:	خلاصه مطالعات	منتخب	سیاست‌ها	و مداخلات	مبتنی بر	کنترل و کاهش
نوجوانان.....	۴۱						پوسیدگی
دندان در کودکان و							

فهرست نمودار و شکل‌ها

معیار	اساس	بر	مقالات	انتخاب	فرایند	شکل ۴-۱:
						پریزما.....۴۰
						شکل ۴-۲: طبقه بندی مداخلات مبتنی بر کاهش پوسیدگی دندان در کودکان و نوجوانان.....۵۱